HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לאחרים גורם טומאה לעצמו לא כל שכן אלא פשיטא בזב מצורע ומדאיצטריך קרא לרבויי בראייה שניה שמע מינה מקום זיבה לאו מעין הוא אמר ליה רב יהודה מדסקרתא לרבא ממאי דילמא לעולם אימא לך בזב גרידא ודקאמרת לאחרים גורם טומאה לעצמו לא כל שכן א) שעיר המשתלח יוכיח שגורם טומאה לאחרים והוא עצמו טהור אמר אביי מאי תבעי ליה והא הוא דאמר זאת תורת הזב בין גדול בין קטן וכיון דנפקא ליה מהתם אייתר ליה לזכר לרבות מצורע למעינותיו נקבה לרבות מצורעת למעינותיה °ואקשיה רחמנא מצורע לזב גמור מה זב גמור מטמא במשא א) אף ראייה ראשונה של מצורע מטמא במשא ב) א"ר הונא ג) ראייה ראשונה של זב מטמאה באונס שנאמר [1] זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע מה שכבת זרע מטמא באונס אף ראייה ראשונה של זב מטמאה באונס תא שמע ד) ראה ראייה ראשונה בודקין אותו מאי לאו לטומאה ה) לא לקרבן ת"ש בשניה בודקין אותו למאי אילימא לקרבן אבל לטומאה לא ו) אקרי כאן מבשרו ולא מחמת אונסו אלא לאו לטומאה ומדסיפא לטומאה רישא נמי לטומאה מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא תא שמע ז) רבי אליעזר אומר אף בשלישי בודקין אותו מפני הקרבן מכלל דתנא קמא מפני הטומאה קאמר לא דכולי עלמא לקרבן והכא ח) באתים קא מיפלגי °רבנן ט) לא דרשי אתים ורבי אליעזר דריש אתים רבנן לא דרשי אתים °הזב חדא זובו תרתי לזכר בשלישי אקשיה רחמנא לנקבה ורבי אליעזר דריש אתים הזב חדא את תרתי זובו תלת ברביעי אקשיה רחמנא לנקבה תא שמע רבי יצחק אומר והלא זב בכלל בעל קרי היה ולמה יצא להקל עליו ולהחמיר עליו להקל עליו שאין מטמא באונס ולהחמיר עליו שהוא

רש"י

לאחרים גורם טומאה. כלומר טיפה זו גורמת לבעלה שמטמא במשא כדכתיב (ויקרא טו) וכל(ח) אשר יהיה תחתיו ואוקמינן בעליונו של זב היא עצמה לא כל שכן: **אלא בזב מצורע.** איצטריך דלא אתי בקל וחומר דלא גרמה לו טומאה שהרי מחמת נגעו היה מטמא במשא ואפילו באהל: **ומדאיצטריך קרא לרבויי לשניה ש"מ.** בראשונה דלאו מעיין הוא דאי מעיין הוא ראשונה מטמאה שניה לא כל שכן: **לעולם אימא לך בזב גרידא.** דאי במצורע לא איצטריך קרא לרבויי דאפילו ראשונה מטמא משום מעיין: **ודקאמרת כו' שעיר המשתלח יוכיח שגורם טומאה.** למשלחו כדכתיב (ויקרא טז) והמשלח את השעיר וגו' והוא עצמו טהור שאין בהמה מטמאה מחיים: **מאי תיבעי ליה.** לרב יוסף: **הא איהו אמר כו' בין קטן בין גדול.** לזיבה ולא איצטריך והזב את זובו לזכר לרבות קטן דהא מזאת תורת הזב נפקא ואייתר לזכר לרבות מצורע: **ואיתקש מצורע לזב גמור.** בעל שתי ראיות דהא בהאי קרא דהיקשא דמצורע תרתי כתיבי והזב את זובו הרי שתים וכתיב ביה לזכר לרבות מצורע כדין זב גמור מה זב גמור זובו מטמא במשא אף מצורע זובו מטמא במשא ואפילו ראשונה דבשלמא אי מפיק ליה האי לזכר לזב קטן ויליף מצורע זכר ממצורעת נקבה איכא למבעי ראייה ראשונה מהו מי הוי מתעגל ויוצא ומתרדי עם שאר מעיינות או לאו דבנקבה ליכא זוב לובן למילפיה מהיקשא דזב גמור אי לאו מעיין הוי אבל השתא דמצורע זכר איתקש לזב גמור לא צריך תו למבעי: ט) ואית דמפרשי בעיא דרב יוסף הכי ראייה ראשונה של מצורע מהו שתטמא במשא בזב גרידא לא תבעי לך דודאי מטמא כדאמר לקמן [נה.] לימד על הזוב שהוא טמא ומוקמינן בדם הנדה דקרא למשא אתא כי תבעי לך במצורע דאיכא למימר בזב גרידא הוא דמטמא משום דגורמת לו טומאה אבל במצורע כבר טמא הוא ואינה גורמת לו טומאה לא מטמיא הטיפה אי לא אמרינן מעיין הוא כרוקו או מימי רגליו מאי מעיין הוא או לא. לימד על הזוב ומוקמינן לה בראייה ראשונה והכי משמע כי יהיה זב מבשרו אותו הזוב טמא. לאחרים לבעלה. ומדאיצטריך לרבויי לראייה ראשונה ש"מ לאו מעין הוא. ושיבוש הוא מפני כמה תשובות חדא דקא פשיט ליה מקום זיבה לאו מעיין הוא והא למשא רבייה קרא כדאמר בדם הנדה [לקמן נה:] מה לי מעיין ומה לי לאו מעיין ועוד מי איכא לאוקומי להאי קרא בראייה ראשונה והא מהכא נפקא לן בכל דוכתי(י) מנה הכתוב שתים וקראו טמא ועוד מי איכא למימר בראייה ראשונה בזב גרידא לאחרים גורם טומאת משא הא זב בעל ראייה אחת אינו אלא כרואה קרי כדאמר בכמה מקומות [שם] שתים לטומאת זיבה ושלש לקרבן ועוד ראייה ראשונה הא אקשיה לעיל לקרי וקרי לא מטמא במשא ומשום שכתוב בספרים מדאיצטריך קרא בראייה ראשונה מפרשי ליה הכי ולאו מילתא היא דהאי בראייה ראשונה (א) פירוש היה בספרים ולקמיה קאי והכי קאמר מדאיצטריך קרא לרבויי לשניה ש"מ ראשונה מקום זיבה לאו מעיין הוא וה"ג בשלהי שמעתא מה זב גמור מטמא זובו במשא אף מצורע כו' אלמא זב גמור הוא דמטמא טיפת זובו במשא אבל זב בעל ראייה אחת לא: י) **מטמא באונס.** אותה טומאה קלה האמורה בה מגע וטומאת ערב בקרי(ו) ולהצטרף לשניה לטמא כזב גמור והא דכתיב [ויקרא טו] מבשרו ולא מחמת אונסו על כרחך אראייה שניה דכתיב בתרה קאי ולא אראשונה דהא איתקש לשכבת זרע ושכבת זרע כל עצמו מחמת אונס חימום בא: **בודקין אותו.** בשבעה דרכים במאכל במשתה בקפילה ובמשאוי כו': **מאי לאו לטומאה.** דאי באונס הוא הוי טהור לגמרי: **לא לקרבן.** דאי קמייתא באונס לא מצטרפא לשלש לחייבו קרבן: **אילימא לקרבן אבל לטומאה.** האמורה בו דהיינו טומאה חמורה לא בעי בדיקה: (ב) **קרי כאן מבשרו ולא מחמת אונסו.** והאי מבשרו בקרא דשתי ראיות כתיב: **אתים.** והזב את זובו לזכר ולנקבה (ויקרא טו): **זב חדא זובו תרתי לזכר.** כלומר עד כאן יש לו דין זכר שאינו מטמא באונס מכאן ואילך דהיינו שלישית לנקבה כתיב כלומר יש לו דין נקבה שמטמאה באונס כדילפינן בפירקין (לקמן דף לו:) מכי יזוב זוב [ויקרא טו] ואיהי נמי מייתא ליה לידי קרבן: **ברביעית.** אז אקשיה רחמנא לנקבה דאפילו באונס. ולא לענין טומאה דהא מכי חזיא תרתי איטמי ליה ולקרבן נמי לא דמשלשה איחייב ליה אלא לסתירה כגון דפסק והתחיל לספור שבעה נקיים וראה ראייה רביעית אפילו באונס סותר: **והלא זב בכלל בעל קרי היה.** כדמפרש לקמיה ואזיל דאיתקוש לשכבת זרע: **ולמה יצא.** בפרשת זבין להכתב לעצמו: **להקל עליו שלא יטמא באונס.** דהא קרי מטמא באונס:

תוספות

לאחרים גורם טומאה. פירש רש"י לזב עצמו גורם טומאת משא כדכתיב וכל(מ) אשר יהיה תחתיו ואוקמינן ליה בעליונו של זב ואין נראה דעליונו של זב אינו קרוי משא ואינו מטמא אלא אוכלין ומשקין ועוד דבזוב כי האי גוונא לא אשכחן אלא כשהטיפה בכף מאזנים וכרעה לכף שניה לכן נראה לפרש לזב עצמו גורם טומאת משא שהנושא הזב טמא הנושא הזוב לא כל שכן דטמא ובשאר טומאות דלאו משא כגון משכב ומושב אין לפרש דהא למצורע נמי גורם טומאה דאילו מצורע גרידא אינו עושה משכב ומושב אלא לטמא אוכלין ומשקין כדפרישית בפרק אלו דברים (פסחים סו.) ואם זב הוא מטמא משכבו אדם ובגדים: **לעולם אימא לך בזב גרידא.** תימה דמכל מקום תפשוט דלאו מעיין הוא דאי מעיין הוא למה לי קרא לטמא בזוב דהא מיד שראה משהו של ראייה שניה מיד נעשה זב למ"ד זוב מטמא במשהו דלא בעי כחתימת פי האמה ומשהו שני לטמא כדין מעיין דאי אפשר לטיפה שלא תתחלק שני משהויין וטמא כמו שמשהו ראשון שבו נעשה זב אינו מטמא במשא הוא הדין כל מה שנקרא ראייה אחת דהיינו (ג) י) כמו גריון לשילה (זבים פ"א מ"ה) דלא מטמא במשא אע"ג דרוקו ומימי רגליו טמאין מיד אחר ראיית זוב משהו ראשון: **אף ראייה ראשונה של מצורע מטמאה במשא.** °תימה אם כן לעיל מנליה לאוקומי קרא בדם טהרה של מצורעת הא איצטריך קרא לכדהכא: **מאי לאו לטומאה.** וא"ת מאי קושיא דילמא הא דאמר רב הונא מטמא באונס היינו טומאת ערב כבעל קרי והכא מיירי להצטרף לשניה לטמא טומאה חמורה לעשותו זב והוי השתא שפיר רישא דומיא דסיפא וי"ל מדלא נקט הרואה ראייה אחת של זיבה אלא נקט ראייה ראשונה של זב משמע דאיירי באותו שראה שתי ראיות והראשונה היתה באונס דזב אינו קרוי עד שיראה שתי ראיות ויליף מהיקשא דזאת תורת דאיירי בזב גמור ומקיש ראשונה של השתים לשכבת זרע: **מכלל דתנא קמא לטומאה.** לאו מן הלשון מדקדק מדאצטריך ר' אליעזר להזכיר קרבן דא"כ לא הוה משני מידי אלא הכי דייק מכלל דתנא קמא לא מצריך בדיקה משום קרבן אלא משום טומאה דאי משום קרבן הוה ליה לאצרוכי נמי בדיקה בשלישי כרבי אליעזר וקשה דהא בלאו מילתיה דרבי אליעזר הוה מצי למפרך מדקתני במס' זבים (פרק ב' מ"ב) בהדיא במילתיה דרבנן גופייהו בשלישי אין בודקין אותו ושמא מייתי מרבי אליעזר משום דבעי לפרושי במאי פליגי:

אי

מסורת הש"ס

א) [לקמן נה.], ב) פסחים סז:, ג) זבים פ"ב מ"ב [לקמן לז.], ד) [לקמן עא. חולין נא: כריתות ח:], ה) [זבים פ"ב מ"ב נזיר סה: ע"ש לקמן לז. ע"ש], ו) [נזיר סה:], ז) [פסחים כב: וש"נ], ח) ל"ל וכל הנוגע בכל, ט) [מכאן חוזר לעמ' הקודם], י) [לקמן מג:], כ) [מכאן חוזר לסוגיא], ל) בס"א: כקרי, מ) ל"ל הנוגע בכל אשר, נ) רש"ל גדיון לשילוח פי' גדיון שם מקום ושילוח הוא הנהר כמו מי השילוח כן פי' הרמב"ם בפ"ק דזבים וע' בר"ש,

◆

תורה אור השלם

1. זאת תּוֹרַת הַזָּב וַאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זֶרַע לְטָמְאָה בָהּ: ויקרא טו לב

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואית דמפרשי וכו' דהאי בראייה ראשונה פירוש היה. נ"ב ר"ל תיבות אלו בראייה ראשונה שהיה כתוב בספרים זהו פירוש היה וקאי אתיבת ש"מ מקום זיבה לאו מעין הוא דכתיב בתריה ר"ל דמדאיצטריך קרא לשני' משמע [אבל לא] ראשונה ש"מ מקום זיבה לאו מעין הוא וק"ל: (ב) ד"ה אקרי כאן מבשרו: (ג) תום' ד"ה לעולם וכו' דהיינו כמין גדיון לשילוח דלא מטמא. נ"ב לשון המשנה בפ"ק דזבים ראה ראייה אחת מרובה כמין גדיון לשילוח כו' כן פי' הר"ש:

◆

גליון הש"ס

גמ' ואקשיה רחמנא מצורע. ע' פסחים סז ע"ב תד"ה שכן: **שם רבנן לא דרשי אתים.** ע"ל לז ע"א תד"ה נקטינן: **שם הזב חדא.** לקמן נה ע"ב ונזיר סה ע"ב: **תום' ד"ה אף** וכו' תימה א"כ לעיל. וכן תמה הר"ן והניחה בתמיה ואני בער ולא אדע מקום לקושיא זו הא י"ל דהכי אמר אביי דזהו ודאי הדין דמטמא דאף אם לאו מעין הוא א"א לומר דאינו מטמא דהא אקשיה רחמנא מצורע לזב גמור וא"כ מוכח עכ"פ דמטמא ובאמת יהי' מוכח מדס"ל לב"ה דזכר אייתר מוכח דמקום זיבה מעין הוא ולא צריך קרא:

◆

מוסף רש"י

ראיה ראשונה של זב. שאין בה אלא טומאת ערב, דאיתקש לשכבת זרע, דכתיב (ויקרא טו) זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע, והיינו ראיה ראשונה, דלא מנה ביה בהאי קרא אלא חדא זיבה, דאזלינן בתר מניינא דקרא, כדאמרינן במגילה (ח.) מנה הכתוב שתים וקראו טמא כו' (פסחים סז:). **מה שכבת זרע מטמא באונס.** אם ראה מחמת רוב מאכל ומשתה, דגבי קרי לא כתיב מיעוטא, אף ראיה ראשונה של זב מטמאה באונס. זוב דומה ללובן ביצה המוזרת, שכבת זרע דומה ללובן ביצה שאינה מוזרת (שם). **מבשרו.** מכח אברו ומתוקף יצרו (כריתות ח:). **מפני הקרבן.** שאם ראה ג' ראיות מחמת זיבות ואת השלישית באונס אינו מביא קרבן (נזיר סה:).

◆

תום' הרא"ש

לאחרים גורם טומאה. תימה שלא היה יודע סוף הברייתא דהא בהדיא קתני לה לקמן בפ' דם הנדה שעיר המשתלח יוכיח: **לאחרים** גורם טומאה. פרש"י טומאת משא כדכתיב בכל אשר יהיה תחתיו ואוקימנא לעליונו של זב ולא נהירא דאנן איירינן במי שנושא את הזוב וכה"ג צ"ל שהנושא את הזב טמא כדאמר לעיל בפ"ק גבי זב וטהור שהיו פורקין ואתיא מהנושא אותם יכבס בגדיו דקאי אכל מה שאמור בפרשה אזב עצמו ומרכבו ומשכבו ומטמא אדם לטמא בגדים ועליונו אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין: **אלא** פשיטא בזב מצורע. דבלאו הכי טמא ולא גרמה ליה טומאה ואי תיקשי לך הא גרמה ליה לטמא משכב ומושב דמצורע אינו עושה משכב ומושב ולטמות בהיסט דמעיקרא לא הוה מטמי כדמוכח בפסחים בריש אלו דברים לא קשה מידי דלאחרים גורם טומאה דשמעתין איירי בטומאת משא כלומר לאחרים גורם טומאת משא הוא עצמו לא כ"ש הילכך אע"ג שגורם למצורע משכב והיסט בשביל זה לא תטמא הטיפה במשא כיון דאינה גורמת לו דבלאו הכי היה מטמא במשא כדאית' במס' זבין גבי מצורע א' הנוגע וא' המסיט טמא. ותימה ומנא לן דמטמא במשא ולמאי דפרשי' בפ"ק דבבא בתרא דאיתקש מצורע למת מדכתיב אל נא תהי כמת ניחא דגמרינן ממת שמטמא במשא כדאיתא

תום' הרא"ש (המשך)

בהעור והרוטב גבי ג' טומאו' פורש' מן המת וק"ל אי איתקש למת אמאי לא נילף מיניה שיטמא מצורע באהל כמו מת דתנן בפי"ג דנגעי' א) נכנס לבית הכנסת עושין לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים על רוחב ד' אמות נכנס ראשון ויוצא אחרון. פי' כדי שלא יטמא העומדים בבית הכנסת בכניסתו וביציאתו באויר שמן הפתח עד המחיצה קשה לי דהוה מצי לאקשויי משכב והיסט יוכיח שהזוב גורם לזב לטמות משכב והיסט והוא עצמו אינו מטמא וה"ה משא נמי ולקמן בפ' דם הנדה נדקדק בו בע"ה: **אלא** פשיטא בזב מצורע. ותימה ודלימא בבועל נדה. וי"ל דכי היכי דמיבעי' ליה לרב יוסף בהאי מיבעי' ליה נמי בהא: **לעולם** אימא לך בזב גרידא. תימה מ"מ תיפשוט דלאו מעיין הוא דאי מעיין הוא למה לי קרא תיפוק לי כיון שראה משהו של ראיה שניה נעשה זב למ"ד דזב מטמא בכל שהוא ולא בעי' בחתימת פי האמה ומשהו שני יטמא כעין מעיין דאי אפשר לראות כל כך טיפה קטנה שלא תתחלק לשני משהויין ואי הוה אמרי' דמעיינות הזב אין מטמאין במשא כל שהוא אלא כפי שיעורא נינהו הוה ניחא ומיהו אכתי קשה דא"כ היכי דייק מדאצטריך קרא לרבויי ש"מ מקום זיבה לאו מעיין הוא דדילמא לכל שהוא איצטריך. וי"ל ודאי אי לאו מעיין הוא ניחא דמרבי ליה קרא כיון שטמא במקום אחר מידי דהוה אדם טהרה של מצורעת אבל אי בעי' שיעורא לא מסתבר לרבויי כיון דמעיינות הזב בעי שיעורא: **כיון** דנפקא ליה קטן מהתם אייתר ליה לזכר לרבות מצורע למעיינותיו. תימה לי האמרינן לעיל לב"ה דלזכר לגופיה לא איצטריך אלא ללמד על דם טהרה של מצורעת אע"ג דלא הוי מעיין ואמאי הא אצטריך לגופיה ללמד על ראיה ראשונה של זב מצורע לטמות במשא אע"ג דלאו מעין הוא וע"ק לי מאי האי דקאמר אביי הא איהו דקאמר בין קטן בין גדול האי לאו דידיה הוא דע"כ ב"ה הוא דס"ל להכי כי אין לפרש דברי ב"ה אי לאו דדרשי זאת תורת הזב בין גדול בין קטן הילכך נראה לפרש הא איהו דאמר זאת תורת הזב בין גדול בין קטן ומרבינן אפילו ראיה ראשונה של זב קטן אע"ג דהוה מסתבר למימר דכי אתרבאי קטן אראיה שניה אתרבאי אבל ראיה ראשונה הוקשה לשכבת זרע אלא דמסתבר ליה לרב יוסף למימר דכיון דאיתרבאי קטן להשוותו לגדולים לכל דין גדול איתרבאי הילכך כיון דנפקא לן קטן מהתם אע"ג דלא הוה מסתבר לטמות ראיה ראשונה דיליה אלא דבטעמ' כל דהו משוו ראיה ראשונה לשניה הילכך בראיה ראשונה של מצורע נמי אע"ג דלזכר לא אתא לגופיה אלא ללמד על דם טהרה של מצורעת כיון דכתיב מיהא זכר בקרא לרבות מצורע למעיינותיו אצל הזב את זוב דהיינו שני ראיות אמרינן דאקיש רחמנא מצורע לזב גמור לעשות ראיה ראשונה כשניה: **מאי** לאו לטומאה. ותימה מאי קשה ליה דילמא הא דאמר רב הונא מטמאה באונס היינו לטומאה קלה כבעל קרי והכא מיירי להצטרף לשניה לטומאת שבעה ולמשכב ומושב וכל חומר זב. וי"ל מדנקט ראיה ראשונה של זב משמע דאיירי באותו שהוא זב עכשיו שראה שתי ראיות וראיה ראשונה של אותם שניים היתה באונס ונעשה זב באלו השתיים מדלא נקט הרואה ראיה אחת של זוב מטמאה באונס ועוד דהקש דזאת תורת הזב איירי בזב גמור והקיש ראשונה של השתיים לשכבת זרע: **מכלל** דת"ק לטומאה קאמר. לאו מן הלשון דייק מדהזכיר ר' אליעזר קרבן ולא רבנן דא"כ מאי קא משני לא דכ"ע לקרבן אלא הכי דייק דאי לקרבן הו"ל לאצרוכי בדיקה נמי לשלישית ומיהו ק"ק דבלאו ר' אליעזר הוה מצי למיפרך דקתני ת"ק בהדיא בשלישית אין בודקין אותו וי"ל משום במילתיה דר' אליעזר הזכיר קרבן איתי מילתיה דר' אליעזר ומ"מ עיקר פירכא ממילתא דרבנן גופייהו: בש"א כרוקה ומימי רגליה אע"ג דבדם טהור של מצורעת טהור לגמרי הכא חמור טפי גזירה לאחר ז' אטו תוך ז' דכיון דשלא טבלה ב) לא מצטריך להו לחלק כלומר אבל מצורעת טבלה:

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"א מהל' מטמאי משכב ומושב הל' יג:

לו ב ג מיי' פ"ב מהל' מחוסרי כפרה הל' ב [והל' ה] והל' ו סמג עשין רמג:

א) ר"ל דאלמה תנן שם דמהני מחילה גובה עשרה טפחים לאפסוקי רשותא ואף דגבי מת לא מהני זה כיון דמ"מ הוא תחת אהל אחד עם האדם וכלים.

ב) אולי צ"ל דכיון דשלא טבלה אי לא הוו גזרי לטמא אתי לאחלופי אבל מצורעת הרי כבר טבלה